

Protectie of welzijnswerkers

De economische wetenschap is objectief. Deze stelling wordt de economiestudenten reeds op hun eerste collegedag ingeprent. Met nadruk wordt hen erop gewezen dat de economie slechts helpt bij het maken van keuzen tussen schaarse, z.g. alternatief aanwendbare middelen. Of de keuze moreel aanvaardbaar is, het zal de beoefenaar van de economie een zorg wezen. Hij is slechts een instrument en moet bereid zijn eigen politieke en morele oordelen in de uitoefening van zijn vak te negeren. In theorie klinkt dat allemaal erg leuk. In de praktijk echter zal er m.i. weinig van die objectieve wetenschapsbeoefening terecht komen. Amorele mensen bestaan er niet en zij die daartoe neigingen vertonen zijn nog kleurlozer dan beddelakens, gevaarlijk in de handen van fanatici en eigenlijk ongeschikt om verantwoordelijke functies uit te oefenen.

Maar, zult u zeggen, daarom kan de economische wetenschap toch wel objectief zijn. Ik betwijfel het. De economie is geen natuur-, maar een menswetenschap, en mag weliswaar een aantal objectieve regels of wetten kennen, maar is door mensen gemaakt en dus afhankelijk van de oordelen van die mensen. Omdat ik geen methodoloog ben, zal ik echter dit glibberige geschrijf nu verlaten en aan de hand van een praktisch voorbeeld duidelijk maken dat de economische wetenschap, uiteraard in haar toepassing, maar ook in haar beoefening subjectief is.

Of we het nu leuk vinden of niet, Nederland is onderdeel van een kapitalistische maatschappij en zal dat — zonder wereldrevolutie — altijd blijven. De economiebeoefening in het westen staat daarom in dienst van het kapitalisme. Daarom zullen we steeds proberen in het economisch beleid de effecten na te streven van een volledig vrije ruilverkeershuishouding met volledige mededinging. Daarom zijn zowel politiek rechts als politiek links, aanhangers van de leer der comparatieve kosten, die inhoudt dat elk land zich zal specialiseren in de bedrijvigheden waarin het relatief het meeste voordeel kan behalen. Elke politiek die niet in deze leer past is uit den boze. Daarom leert iedere economiestudent dat de mercantilisten slechte economen waren en dat op protectie eigenlijk een

zware straf zou moeten staan. Dat is geen wonder als je in het — overigens voortreffelijke — boek van F. Hartog, *Het economische wereldbestel*, leest dat „de totale hoeveelheid goederen die aan de wereld ter beschikking staat zo groot mogelijk is indien de nationale regeringen bij gegeven en volledig in de prijsverhoudingen tot uitdrukking komende comparatieve kosten in de uiteindelijk evenwichtssituatie geen invloed uitoefenen op de internationale handel”. Protectie maatregelen mogen daarom alleen worden afgekondigd als ze ten dienste van die evenwichtssituatie staan.

Met enige overdrijving zou je kunnen zeggen dat toepassing van deze leer voor Nederland betekent dat arbeidsintensieve producties naar de ontwikkelingslanden moeten afvloeien, evenals kapitaalintensieve producties naar de Verenigde Staten en dat alleen de welzijns werkers overblijven. Een mooi vooruitzicht. Gelukkig hoeft dit niet ons voorland te zijn, want de leer der comparatieve kosten mag dan weliswaar in theorie juist zijn, in de praktijk betekent ze niets omdat de kosten en andere productieomstandigheden door overheidsbeleid beïnvloedbaar zijn. Ik denk dat we mercantilistischer moeten denken. Daarvoor is het natuurlijk wel noodzakelijk dat het EG-beleid wordt omgekeerd, want dat staat bol van vrijhandelsfetisjisme. We moeten gewoon in EG-verband durven zeggen welke bedrijvigheden wij wensen en welke buitenlandse import daarvoor nadelig is. Dat klinkt fataal voor een evenwichtige internationale economische ontwikkeling. De volgende anekdote bewijst evenwel dat enige protectie zo gek nog niet is en dat er van een objectieve economiebeoefening geen sprake is.

Laten we eens aannemen dat er in een land drie ondernemingen bestaan: A, B en C. A produceert een rendabel pro-

dukt waarvoor B onderdelen levert. Helemaal komt er buitenlandse concurrentie die B's produkt goedkoper kan leveren. Voor B dreigt sluiting. Vanwege de vele ontslagen waartoe sluiting zal leiden, vraagt B steun van de overheid in de vorm van importbelemmeringen. Dat is evenwel in strijd met de leer der comparatieve kosten; de overheid mag zo iets niet doen dus . . . . Voor onderneming C, die hetzelfde produceert als A, is de situatie anders. C is niet afhankelijk van B omdat het de betreffende onderdelen zelf produceert. C wordt weliswaar geconfronteerd met de goedkope import, maar ze durft vanwege de werkgelegenheidsconsequenties afstoten van de productie van die onderdelen niet aan. Bovendien maken de onderdelen maar een gering deel van de kostprijs uit. C sluit dus in feite haar ondernemingsgrenzen en weigert de onderdelen te importeren. M.a.w., ondernemingen zijn binnen bedrijfseconomische randvoorwaarden vrij wel of niet produkten in te voeren. Als b.v. een onderneming om wat voor reden ook weigert Japanse produkten aan te schaffen mag dat. Zou echter de overheid de grenzen voor die produkten sluiten — zelfs als ze dat doet op verzoek van die onderneming — is er sprake van een laakbare handeling. Zelfs staatsondernemingen mogen hun importgrenzen sluiten.

Protectie wordt wereldwijd door vele ondernemingen toegepast (b.v. door multinationals). Zij mogen dat doen en dat past volgens onze economische orde binnen de leer der comparatieve kosten. Zou de overheid iets dergelijks doen, dan is dat echter in strijd met die leer. Zonder nu direct voor een grootscheepse protectie te willen pleiten, lijkt het mij zinvol protectie uit de sfeer van de verdoemenis te halen. Tenzij we een land vol welzijns werkers wensen.